

Motion till riksdagen 2018/19:2867

av **Tomas Tobé m.fl. (M)**

En modern, tydlig och effektiv kriminalvård

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en genomlysning av Kriminalvården för att ta fram en konkret och långsiktig plan för Kriminalvårdens expansion och framtida fängelseetableringar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bred genomlysning och utvärdering av straffens innehåll i syfte att stärka Kriminalvårdens arbete mot missbruk och för att hjälpa intagna att få ett jobb när de släpps från fängelset, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verkställigheten ska påbörjas så snart som möjligt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Kriminalvården i uppdrag att påtagligt förkorta tiderna mellan dom och verkställighet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en regel som innebär att när en person som är häktad döms till fängelse ska domstolen samtidigt kunna förordna att domen omedelbart ska gå i verkställighet oavsett om den som döms kommer att överklaga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en särskild enhet inom Kriminalvården ska ta över ansvaret för unga som begått grova brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge en utredare i uppdrag att lämna förslag om lämpliga brottsförebyggande åtgärder och straffens innehåll anpassade för unga kriminella och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Kriminalvården i uppdrag att genom frivården vara mer närvarande i de utsatta områdena genom att förlägga mer av sin verksamhet dit och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Kriminalvården i uppdrag att öka antalet yrkeskurser som leder till yrkesförberedande gymnasieexamen och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fotboja ska användas i fler fall när intagna har permission eller transporteras och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Kriminalvården i uppdrag att påtagligt öka antalet överföringar av fångar med utländskt medborgarskap från svenska fängelser till deras respektive hemländer och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kriminalvården ska fördjupa samarbetet med kriminalvården i de länder vars medborgare är överrepresenterade i de svenska anstalterna, i syfte att möjliggöra överföring i fler fall, och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa möjligheten till villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige ska ha en modern och effektiv kriminalvård som präglas av hög säkerhet, meningsfull och framåtblickande verksamhet och som samtidigt omfattas av tydliga krav och regler. I takt med Moderaternas satsningar på polisen och våra föreslagna straffskärpningar kommer fler avtjäna straff i anstalt. Detta ger samtidigt skäl att utvärdera och vidareutveckla straffens innehåll. Sverige ska ha en kriminalvård som präglas av hög säkerhet, meningsfull och framåtblickande verksamhet och som samtidigt omfattas av tydliga krav och regler. Anstaltsvistelsen ska följa snabbt efter domen. Vare sig det handlar om korta eller långa fängelsestraff ska målet vara att straffet markerar slutet på den dömdes kriminella bana.

Genomlysning av Kriminalvårdens kapacitet

Det behövs en kapacitetsgenomlysning av Kriminalvården för att ta fram en konkret och långsiktig plan för Kriminalvårdens expansion och framtida fängelseetableringar. På sikt kommer Moderaternas skärpningar av kriminalpolitiken innebära en väsentligt ökad beläggning på både häkten och fängelser. Allt för ofta hinner det gå alltför lång tid mellan dom och faktisk anstaltsvistelse. Vi vill att anstaltsvistelsen ska följa snabbt efter domen. Först då fungerar fängelsestraffet som en tydlig och konsekvent följd av de brott som den dömda har begått.

Genomlysning av verkställighetens innehåll

Vare sig det handlar om korta eller långa fängelsestraff ska målet vara att straffet markerar slutet på den dömdes kriminella bana. Det finns därför skäl att utvärdera och vidareutveckla straffens innehåll. Det gäller inte minst med hänsyn till den växande gruppen av unga vuxna med stort våldskapital som har ett lågt förtroende för samhället och dess myndigheter och som inte har något egentligt intresse av att lämna kriminaliteten bakom sig.

Kortare tid mellan dom och verkställighet

För att straff ska vara effektiva och verkningsfulla är det viktigt att de verkställs så snart som möjligt efter det att domen vunnit laga kraft. Om lång tid hinner gå mellan domen och verkställigheten blir kopplingen till straffet som konsekvens för en viss gärning försvagad. Varje dag som går mellan dom och verkställighet är ur det avseendet ett misslyckande. Trots det verkställs ett fängelsestraff normalt först tre månader efter att domen har vunnit laga kraft. I den nya strafftidslagen ges den dömda rätt att påbörja verkställigheten av ett fängelsestraff på egen begäran om straffet är verkställbart. En sådan rättighet är bra men skyndsamhet mellan dom och verkställighet bör vara utgångspunkten för alla som döms till fängelse. För att förtydliga detta vill Moderaterna ändra lagen så att det framgår att verkställigheten ska påbörjas så snart som möjligt. Kriminalvården bör även ges i uppdrag att arbeta för att påtagligt förkorta tiderna mellan dom och verkställighet.

Ökade möjligheter till omedelbar verkställighet

Idag påbörjas inte någon vård eller behandling för en person som sitter häktad förrän en dom på fängelse har vunnit laga kraft. Det kan medföra att en person sitter häktad under en lång tidsperiod utan att några återfallsförebyggande åtgärder eller andra behandlingsinsatser vidtas. En normal brottmålsprocess, från det att den misstänkte häktas till dess åtalet har prövats av både tingsrätt, hovrätt och ibland också Högsta domstolen, kan ta upp emot ett halvår. För personer som döms till fängelse ett år och mindre blir anstaltsplaceringen ofta så kort att någon behandling överhuvudtaget inte sätts igång.

Vi vill därför införa en regel som innebär att när en person som är häktad döms till fängelse så ska domstolen samtidigt kunna förordna att domen omedelbart ska gå i verkställighet oavsett om den som döms kommer att överklaga. Det innebär att den som dömts omedelbart kan flyttas till en anstalt och komma igång med vård och behandling i ett mycket tidigare skede. Eftersom grunden för frihetsberövandet fortfarande är häktning till dess att domen vunnit laga kraft bör den intagne dock ha möjlighet att vara kvar i häktet om den så önskar.

Ansvar för unga som begår grova brott

En ny enhet för unga bör inrättas hos Kriminalvården. Den nya enheten hos Kriminalvården ska bland annat ansvara för vissa påföljder på grund av brott och också involveras för behandlingsinsatser som beslutas med stöd av Lag om vård av unga på grund av den ungas kriminalitet. Tanken är att enheten ska hantera barn och unga under 18 år som begått allvarliga våldsbrott eller andra grova brott, till exempel innehaft vapen eller sålt narkotika. Det handlar alltså om att göra riktade insatser och avsätta särskild kompetens för ungdomar som kommit förhållandevis långt in i ett kriminellt beteende eller redan befinner sig i en miljö och i ett umgänge där grova brott begås.

Denna grupp av unga kommer därmed i större utsträckning bli statens ansvar istället för kommunens och socialnämndernas ansvar. Kriminalvården kan antas ha bättre förmåga än socialnämnderna att hantera och arbeta återfallsförebyggande med denna grupp. Det innebär också att socialtjänsten i utsatta områden avlastas en tids- och resurskrävande grupp och får bättre möjligheter att fokusera på barn och ungdomar som befinner sig i riskzonen för att hamna i kriminalitet eller i andra sociala problem.

Brottsförebyggande åtgärder för unga kriminella

På senare tid har det förekommit en ny grupp av unga vuxna på fängelserna i Sverige som innebär nya utmaningar för Kriminalvården. Det rör sig om män från socialt utsatta områden med lågt förtroende för myndigheter och som ofta redan i unga år är tungt kriminellt belastade och har missbruksproblem. Intresset för att lämna kriminaliteten är inte sällan obefintligt. Situationen ställer nya krav på innehållet i verkställigheten. Det handlar om att anpassa insatserna så att åtgärderna i största möjliga mån ser till att dömda från utsatta områden får stöd att återgå till ett laglydigt och ordnat liv.

Kriminalvården bör bland annat hitta samarbetsformer som kan bidra till en bättre utslussning för dessa individer. Vi vill ge en utredare i uppdrag att, bland annat utifrån erfarenheter i andra länder, ta ett samlat grepp kring denna grupp av individer i syfte att lämna förslag om lämpliga brottsförebyggande åtgärder och straffens innehåll anpassat efter denna grupp. Kriminalvården bör vidare genom frivården vara mer närvarande i de utsatta områdena genom att förlägga mer av sin verksamhet där.

För att säkerställa möjligheten att nå fler intagna med utbildningsinsatser behöver utbudet på anstalterna utvecklas. Idag utgörs utbudet enligt Kriminalvården till övervägande del av teoretiska kurser som leder till högskoleförberedande gymnasieexamen. Vi vill ge Kriminalvården i uppdrag att öka antalet yrkeskurser som leder till yrkesförberedande gymnasieexamen. Programverksamheten inom Kriminalvården är av stor betydelse för att få intagna att bryta med en tidigare kriminell livsstil. För att programmen ska kunna genomföras med hög kvalitet är personalens kompetens och möjligheter till fortbildning viktig.

Fotboja vid permission

Den möjlighet som sedan några år tillbaka finns att förena permission eller transport av intagna med elektronisk övervakning, fotboja, används allt för sällan. Vi vill därför se över riktlinjerna för dessa så att elektronisk övervakning används i fler fall än idag.

Öka antalet överföringar av fångar med utländskt medborgarskap

Enligt Kriminalvårdens statistik uppgår antalet personer med utländskt medborgarskap som avtjänar ett fängelsestraff längre än 6 månader i Sverige till cirka 1 000 personer, varav ungefär hälften är från andra EU-länder. Antalet utländska medborgare som överfördes från Sverige till andra länder uppgick endast till 67 personer år 2016.

Kriminalvården bör ges i uppdrag att påtagligt öka antalet överföringar av fångar med utländskt medborgarskap i svenska fängelser till sina respektive hemländer. Kriminalvården ska bland annat alltid initiera ett ärende om överföring när en utländsk medborgare ska verkställa ett fängelsestraff om sex månader eller längre. I uppdraget ska också ingå att Kriminalvården i Sverige ska fördjupa samarbetet med kriminalvården i de länder vars medborgare är överrepresenterade i de svenska anstalterna, i syfte att möjliggöra överföring i fler fall.

Begränsa möjligheterna till villkorlig frigivning

Den som avtjänar ett tidsbestämt fängelsestraff frigges i dag som regel villkorligt efter två tredjedelar av strafftiden. Vi vill begränsa möjligheten till villkorlig frigivning.

Villkorlig frigivning ska endas ske undantagsvis och tidigast efter tre fjärdedelar av strafftiden i stället för som nu efter två tredjedelar av strafftiden. Återfallsförbrytare ska inte omfattas av möjlighet till villkorlig frigivning. Genom denna begränsning skärps straffen för personer som döms till fängelsestraff.

Tomas Tobé (M)

Carl-Oskar Bohlin (M)

Kristina Axén Olin (M)

Josefin Malmqvist (M)